

ראש השנה

ה' תשע"א

כתובת:

Haim9910@neto.net.il

אורחיהם

הערות והארות במוסף ראש השנה

סדר הפסוקים

הנה בהתבוננות בסדר הפסוקים במלכויות זכרונות שופרות, נוכל לומר שכך סדרם: עבר הוה עתיד. ג' פסוקי התורה ענינם עבר, ג' פסוקי הכתובים ענינם הוה, וג' פסוקים הנביאים ענינם עתיד, ומסיים בשל תורה שגם הוא עתיד, אולם מאחר שנוכר בתורה, הנה הוא היסוד והמכוון בכל הפסוקים שלפניו. עתה אביא בס"ד הפסוקים וע"י ההתבוננות בהם נחזה מישרים.

מלכויות

כי המלכות שלך היא, ולעולמי עד תמלך בכבוד, כפתיב בתורתך:

א. ה' ימלך לעולם ועד:

ב. ונאמר, לא הבית און ביעקב, ולא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו, ותרועת מלך בו:

ג. ונאמר, ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל:

ובדברי קדשך כתוב לאמר,

ד. כי לה' המלוכה ומשל בגוים:

ה. ונאמר, ה' מלך גאות לבש, לבש ה' עוז התאזר, אף תכון תבל בל תמוט:

ו. ונאמר, שאו שיערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד ה'

עוזו וגבור ה' גבור מלחמה: שאו שיערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי

הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר,

- ז. כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות, אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלקים :
- ח. ונאמר, ועלו מושעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה :
- ט. ונאמר, והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא והיה ה' אחד ושמו אחד :

ובתורתך כתוב לאמר

- י. שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד :

ג' פסוקי התורה מדברים על המלכות שהיתה ניכרת בעת צאתם ממצרים, בעת שהלכו בדגלים ומלכם בראשם. זהו המלכות שהיה בעבר. עתה מזכירים ג' פסוקי הכתובים שהם המלכות בהווה, המלכות של הנהגת העולם - שרובה נסתרת, אולם פעמים או ע"י התבוננות ניתן להבחין על המלכות המתגלית בבריאה בפעולות שונות ומשונות. ג' פסוקי הנביאים הם התקווה והשאיפה על התגלות המלכות בעולם בעת שהרשעה כעשן תכלה, ואז ירום קרן ישראל עמו.

ומסיים בפסוק של תורה שהוא עיקר הענין - הוא פסוק שמע ישראל, והמוכיח עליו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שעדיין אין שמו אחד אולם יהיה כן לעתיד, (ולכן בעת שרצה לגלות הקץ אמרו השבטים שמע ישראל אולם נעלם ממנו ולכן אמרו שמכל מקום ברוך שם כבוד מלכותו לעתיד).

זכרונות

בכתוב בתורתך,

- א. ויזכר אלקים את נח, ואת כל החיה, ואת כל הבהמה, אשר אתו בתבה, ויעבר אלקים רוח על הארץ וישכו המים :
- ב. ונאמר, וישמע אלקים את נאקתם, ויזכור אלקים את בריתו, את אברהם את יצחק ואת יעקב :
- ג. ונאמר, וזכרתי את בריתי יעקוב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אפוא, והארץ אפוא :

ובדברי קדשך כתוב לאמר,

- ד. זכר עשה לנפלאותיו, חנון ורחום ה' :
- ה. ונאמר, טרף נתן ליראיו, ויזכר לעולם בריתו :
- ו. ונאמר, ויזכר להם בריתו, וינחם כרב חסדיו :

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר,

- ז. הלוף וקראת באזני ורושלים לאמר, כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריה, אהבת כלולותיה, לקתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה :

- ח. וְנֹאמֶר, וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אֹתְךָ בַיּוֹם הַזֶּה, וְהִקִּימוּתִי לְךָ בְּרִית עוֹלָם :
- ט. וְנֹאמֶר הָבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם, אִם יֵלֵד שְׁעִשׂוּעִים, כִּי מִדֵּי דַבָּרִי בּוֹ זָכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד, עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לּוֹ, רַחֵם אֶרְחַמְנּוּ נְאֻם ה' :

וְקִיָּם לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרַתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ מִפִּי כְּבוֹדְךָ כְּאָמֹר :

- י. וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁימָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים, אֲנִי ה' :

גם כאן ניתן להבחין, פסוקי התורה הם דברים שהיו בעבר בעת שהיו בעת צרה ועל ידי שזכרו לטוב נגאלו ונושעו. נח וישראל במצרים. פסוקי הכתובים הם על ההוה, היינו מה שהקב"ה זוכר ונותן טרף ולעולם חסדו. פסוקי הנביאים הם שיזכור את מעלות ישראל ויגאלם. על זה מסיים בפסוק מן התורה שעיקר הזכירה היא שהקב"ה עינו על יראיו להושיעם לעולם.

שופרות

כְּפָתוּב בְּתוֹרַתְךָ,

- א. וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹת הַבֶּקֶר, וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים וַעֲנַן כָּבֵד עַל הָהָר, וְקוֹל שׁוֹפָר חֲזָק מְאֹד, וַיִּחַרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה :
- ב. וְנֹאמֶר, וַיְהִי קוֹל הַשׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחֲזָק מְאֹד, מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל :
- ג. וְנֹאמֶר, וְכָל הָעָם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת, וְאֶת הַלַּפִּידִם, וְאֶת קוֹל הַשׁוֹפָר וְאֶת הָהָר עֹשֶׂה, וַיִּרְא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרַחֵק :

וּבְדַבְּרֵי קִדְשְׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר,

- ד. עֲלֶה אֱלֹהִים בְּתִרְעוּעָה, ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר :
- ה. וְנֹאמֶר, בְּחִצּוֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר, הֲרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה' :
- ו. וְנֹאמֶר תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לַיּוֹם חֲגִינוּ : כִּי חוֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב :

וְנֹאמֶר : הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֶזְאוֹ : הַלְלוּהוּ בַּגְּבוּרוֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרֹב גְּדֻלוֹ : הַלְלוּהוּ בְּתִקְעַת שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בַּנֶּבֶל וְכִנּוֹר : הַלְלוּהוּ בְּתֵן וּמַחֹל, הַלְלוּהוּ בַּמִּנִּים וְעִגְבֵּי : הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תִרְעוּעָה : כָּל הַנְּשָׁמָה תִּתְחַלֵּל יְהוָה, הַלְלוּיָהּ :

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כְּתוּב לֵאמֹר,

- ז. כָּל יִשְׂרָאֵל תִּבֵּל וְשִׁכְנֵי אֶרֶץ, כְּנִשְׂא נִס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקוּעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמְעוּ :
- ח. וְנֹאמֶר, וְהִנֵּה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל, וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר, וְהִנְדַּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקִּדְשׁ בִּירוּשָׁלַיִם :

ט. וְנֹאמַר, וְהִ' עָלֵיהֶם יִרְאָה, וְיֵצֵא כַּבְרֶק חֲצוֹ, וְאֲדַנִּי אֲלֵקִים בְּשׁוֹפָר יִתְקַע, וְהִלְדָּה בְּסַעֲרוֹת תִּימָן: ה' צְבָאוֹת יִגַּן עָלֵיהֶם, כִּן תִּגַּן עַל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹמֶךָ:

כְּמִצְוָה עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ, עַל יְדֵי מֹשֶׁה עֲבָדְךָ מִפִּי כְבוֹדְךָ, כְּאָמֹר:

י. וּבָיִוִם שְׁמַחְתֶּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם, וְיִתְקַעְתֶּם בְּחֻצוֹצְרוֹת עַל עוֹלוֹתֵיכֶם וְעַל זְבָחֵי שְׁלָמֵיכֶם, וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם, אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם:

גם כאן ניתן להבחין בקל, פסוקי התורה הם בעת שמלכותו קבלו עליהם ונעשו בני חורין בעת שקיבלו על עצמם עול תורה, פסוקי הכתובים הם בהווה שבעת שמקבלים מלכותו כגון בר"ה תוקעים בשופר, ומסיים בפסוקי הנביאים על הגאולה העתידה שאז יקרא ה' דרור לעמו ולכל העולם, ויתוקן העולם. הפסוק שבתורה והיו לכם לזכרון הוא עומק ענינו של יום, וכמובא להלן שמכאן למדו למלכויות, וגם פרק ק"י בתהלים יש בו " פעמים הללוהו, וכנגדם " פסוקי מלכויות כמבואר בגמ' (ר"ה לב.), וכל זה מורה על כך שעומק השופרות הם קבלת המלכויות והזכרונות, ולכן תוקעים לפניו בכל מועד, ור"ה על כולם.

א. מטרת המלכויות הזכרונות והשופרות

בגמ' (ר"ה טז.) "תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח - מפני שהפסח זמן תבואה הוא. אמר הקדוש ברוך הוא, הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת - מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא, הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג - אמר הקדוש ברוך הוא, נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה. ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה - בשופר".

ועוד אמרו (ר"ה לד:) "אמר רבה, אמר הקב"ה אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, אמרו לפני זכרונות כדי שיבוא לפני זכרוניכם לטובה, ובמה - בשופר".

פשטות דברי הגמ' שעל ידי תקיעת השופר וזכירת הפסוקים המדברים על שופר, הנה על ידיהם יעלה זכרונו לפניו לטובה. אלא שצ"ע שאחר שהשופר עצמו הוא הממליך את ה', והוא המעלה הזכרון לפניו (וכמו שנוזכר במועדים, שע"י ותקעתם - ונוכרתם), אם כן מדוע צריכים להזכיר פסוקי שופרות, שדי להזכיר פסוקי מלכויות וזכרונות בלבד וענין שופר מתקיים במה שתוקעין בו. ושאלה זו, קשה בפרט לשיטות הראשונים שביאור "ובמה בשופר" היינו פסוקי השופרות, לא עצם תקיעת השופר, וזה מתמיה עוד, שמה מקום יש לפסוקי שופר אחר שיש לנו את השופר עצמו, ועל השופר נאמר "זכרון תרועה", שמשמע שהתרועה עצמה תזכיר לטובה.

על שאלה זו באים בשורות הבאות כמה וכמה אופנים ליישם.

א. ג' סוגי זכרונות

יש מקום לומר, שכל החלוקה של מלכויות זכרונות שופרות, אין ביאורם ג' סוגי ענינים שישנם בר"ה, אלא הם ג' סוגי זכרונות הנצרכים לעבודת היום. מהותו של יום הוא "יום הזכרון", אלא שחז"ל העמידו ג' דרגות של זכרונות שצריכים להביאם לפני ה'.

א. מלכות, שהעולם נברא משום שאין מלך בלא עם, ודעת לנכון שמשום כך בחר ה' בעם לעצמו, עם אשר יעבדנו, וכך היה הנהגתם במדבר ובכל צרתם הושיעם, ועתה שחסרנו זאת אנו מתפללים שתשוב מלכות ה' בעולם - הנראית והנגלית על ישראל עם קדוש, כאשר הם מונהגים במעלות נשאות ורמות. אנו מזכירים לפניו ביום הרת עולם - שעיקר העולם הוא עבור מלכותו. אולם למרות שעיקר המלכות היא על ישראל, מכל מקום מלכותו בכל משלה, היינו שמלכות היא ענין הכולל את כל העולם כולו.

ב. זכרון, שאנו מבקשים להזכר לפניו לטובה, ומביאים דוגמאות של זכרון לטובה, ומזכירים ברית אבות ועקדת יצחק שהם הבטחות לזכרנו לטובה. ענין הזכרון כבר מיוחד לכלל ישראל בלבד, שלמרות שגם את נח באהבת זכרת, זה היה משום שממנו הושתת העולם אחר המבול, אבל עיקר הזכירה היא מה שמושיע את ישראל וזוכר להם מעלותיהם.

ג. שופרות, בפסוקים האלו אנו מבארים כיצד בא בפועל הזכרון לטובה, כי השופר יש לו תפקיד במתן תורה, וזה מורה שהשופר מרמז על מעלתם הגדולה של ישראל בפועל, וגם בגאולה העתידה תהיה על ידי שופר, היינו שהוא מרמז על המעלה הגדולה של ישראל בפועל, וגם עיקר תפקידם של ישראל להודות ולהלל, כמ"ש ועם נברא יהלל י-ה, עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, הנה כל זה בפועל הוא מתבטא בשופר כמ"ש הללוהו בתקע שופר.

ובקצרה: מזכירים לפני ה', מלכותו על כל העולם, זכרונו את ישראל לטובה, הצורה שיבוא לידי פועל זכרון זה, בעת שיתקע בשופר גדול לחרותנו. אולם כל אלה הם ענין זכרון לפני ה'.

ב. הכל ביטוי של מלכות

באופן נוסף נוכל להסביר, שהנה בגמ' (ר"ה לב.) ביארו שהנאמר "זכרון תרועה" - זכרון מורה על זכרונות, תרועה מורה על שופרות, אולם מלכויות לא למדנו מריהטא דקרא, אלא באחת מב' אופנים, א] מסמיכות פרשת חג השבועות המסיים 'אני ה' אלקיכם' וסמיך ליה ובחודש השביעי, ב] ממה שנאמר בתקיעות של המועדים 'אני ה' אלקיכם' זה בנה בנין אב שכל מקום שיש זכרונות יש מלכויות עמהן.

אולם בנוסח התפלה משמע שהמלכות היא העיקר, שהרי מי שלא סיים המלך הקדוש חוזר לראש, הרי שגם נוסח התפלה הרגיל במשך השנה גם הוא משתנה לענין מלכות. חוזר לראש מורה שחיסר את העיקר מן הספר, הרי שהמלכות היא הראשונה לכל. גם בסדר הברכות והמקראות הקדימו

מלכויות לכולם. [עוד משמע ממה שגם לרבי יוחנן בן נורי שאין תוקעין למלכויות (ר"ה שם) מכל מקום מזכירים פסוקי מלכויות בראשונה, שנראה מתוך כך שגם אם אין לו ענין לתרועה אבל יש לו ענין מצד עצמו].

אבל הדברים צ"ב, הרי במקראות של ר"ה מצאנו רק זכרון תרועה ואילו מלכות לא קתני, ומדוע העמידו שענין המלכויות הוא עיקר וראשון לכל.

ונראה לומר, שכשנאמר בתורה **ש'זכרון' פירושו 'מלכות'**, כי אין משמעות לזכרון אלא לפני מי שבידו לפעול על פי הזכרה זו, שאין אדם בא ברחמים ובתחנונים למי שאין לו שום כח ויכולת, וגם לאיך גיסא, אין משמעות למלכות אם אינו פועל ועושה בכחו הגדול שבידו, כי המלך הפורץ גדר ואין ממחה בידו זה מורה על המלכות. נמצא שכשהתורה מגדירה שר"ה הוא יום זכרון ממילא הוא גם יום מלכות, כי עומק הזכרון הוא המלכות.

אולם כיצד נזכר לפניו לטובה וכיצד נכריז על ההמלכה, הנה זה נעשה על ידי השופר, שכמו שמי שיש לו דבר אל המלך והנה המלך עובר לפניו והוא מרים קול צעקה "מלכי הושיעני", הנה זה מורה שהוא מאמין שהוא המלך וביכלתו להושיע, והצעקה גורמת לבדוק מי זה הצועק ומה רצונו, כך הוא ר"ה, שאומרים מלכות ואומר לו זכרני לטובה, והצעקה היא השופר.

בקצרה: מחשבה דיבור מעשה, המחשבה היא ההמלכה, ההזכרה לפניו לטובה היא הדיבור, והשופר הוא המעשה.

אולם למרות שידענו שבכל מקום שיש זכרון יש עמו מלכות, הנה בר"ה שהתורה קובעת שהוא יום הזכרון, אנו למדים שאינו כשאר המועדים שהם ימי זכרון בפרטים, היינו מה שבחג נידונים על המים ובפסח על התבואה וכו', אלא הוא יום הזכרון הכולל לכולם, ולכן תקנו שיאמרו מלכויות ויאמרו זכרונות ויאמרו שופרות. היינו שישכילו על הג' הענינים ההם כל אחד ואחד מהם מה תפקידם. כך שגם לשיטת הראשונים ששופרות היינו פסוקי שופרות, ביאורו שפסוקי השופרות מבטאים את מהותו של השופר, שענינו לקבל המלכות בפועל כמו שהיה במתן תורה ובגאולה העתידה, וכך גם ביום ראש השנה עצמו, וכנזכר בפסוקי שופרות של כתובים שהם פסוקים של ר"ה, שבזה השופר היום הזה הנה אנו ממליכים את הקב"ה למלך עלינו בפועל. וידוע שהגר"א היה שמח מאד בזמן תקיעת שופר, שזהו זמן ההמלכה.

ג. שופרות הם עיקר היום

עד הנה נסיתי לבאר או שזכרונות הוא העיקר אלא שהמלכויות והשופרות הם אמצעים לו, או שהמלכות היא העיקר אלא שהביטוי בדיבור ובמעשה הוא על ידי השופר. אולם עתה נבוא ונבאר שהשופר הוא העיקר והמלכויות והזכרונות הקדמה וביאור אליו.

תוכן הדברים הם מדברי מו"ח שליט"א, אולם ערוכים על פי הבנתי, ואקוה שאכתבם כראוי.

הנה לשון התורה "זכרון תרועה" נוכל לבאר בב' אופנים. א] שזכרון תרועה פונה אל הקב"ה, שהוא יום זכרון אצל הקב"ה, אלא שהקב"ה הודיע לעמו ישראל שהיום הזה הוא יום שבא זכרון כולם לפניו, והדרך להזכר לפניו לטובה היא על ידי השופר. נמצא שזכרון היינו כלפי מעלה ותרועה הוא כלפינו. ב] שהקב"ה ציוה על ישראל לזכור להריע. וזה ניתן להבין גם בב' אופנים, שהקב"ה צוה שנזכר לפניו בתרועה, או שהקב"ה מצוה על ישראל שיזכרו להריע לפניו.

נראה יותר כביאור ב' שזכרון תרועה פונה אל ישראל, כי כמו שהנאמר **שבתון** זכרון תרועה, פירושו שאנו נשבות ביום הזה, היינו שהוא ציווי על ישראל שנעשה את היום הזה בשביתה, כך הוא ציווי על ישראל לעשות את היום הזה בזכרון תרועה.

אלא שגם בזה יש לנו ב' ביאורים, ונראה יותר כפי' בתרא, כי אם התורה באה להודיע שהוא יום זכרון לפניו על ידי תרועה, היו צריכים לומר יום תרועת זכרון, היינו שהוא יום שצריכים לתקוע כדי להזכר לפניו לטובה, אולם כעת שנאמר זכרון תרועה משמע שהוא ציווי לזכור ולהריע.

ביאורם של דברים, שעיקרו של יום הוא שהוא נעשה את היום בתרועה, דוגמא לדבר הנאמר 'מקרא קודש' שאין פירושו שנכריז שהוא קדוש, אלא ענינו שהוא נעניק ליום צורה ומשמעות של קודש, וכמ"ש קדשהו בכסות נקיה וכו', כיו"ב אמרו לגבי זכור את יום השבת לקדשו שצורת הזכירה איננה רק בלב, אלא צורת הזכירה היא שהוא עומד ואומר שהיום יום השבת. גם כאן נוכל להסביר, שכמו ש'מקרא' אינו פירושו לקרוא ולהכריז אלא שעשייתו תכריז על כך, כך גם הנאמר 'זכרון תרועה אין פירושו שרק נזכור להריע, אלא פירושו שצורת היום תהיה כמו שצריך להיות יום תרועה.

בא וראה, שהנה לשיטת הירושלמי (**ר"ה פ"ג ה"ב**) כשחל ר"ה בשבת אין תוקעין בו מדאורייתא, כי כתוב אחד אומר יום תרועה וכתוב אחד אומר זכרון תרועה, וכיצד יתיישבו ב' הפסוקים, אלא בחל בשבת הוא רק זכרון תרועה ובחל בחול הוא יום תרועה ממש. וקשה מאד, הרי עיקר המקרא של ר"ה הוא בפרשת המועדות בפרשת אמור, ואילו שם נאמר 'זכרון תרועה', ואיך נוכל להבין שעיקר הציווי על ר"ה הוא באופן שאין בו תקיעות כלל. מבואר מזה, שאכן אין עצומו של יום התקיעה, אלא עיקרו של יום הוא ידיעת והבנת הענין שהיום הוא יום תרועה, היינו לזכור ולהתנהג כביום תרועה, הן אמת שבחל בחול גם תוקעים בפועל, כי כשיש אפשרות להוציא מהמחשבה אל המעשה ואין עושים כן, הנה חסר גם בהבנה ובידיעת הלב, אבל עצם היום הוא זכרון התרועה בלב, ואנו גם אומרים אותו בפה כדי להוציא את הדברים יותר, ופעמים גם מריעים בפועל.

עתה שאנו יודעים שעיקרו של יום היא התרועה, צריכים אנו להסביר פירושה של תרועה מהי. על זה ביאר, שהנה חג הסוכות נקרא חג ה', ונראה שעיקרם של ר"ה ויוהכ"פ הם כדי להגיע לחג ה', שכדי לחגוג לפני ה' ולשמח בו, עד שיאם של הימים ביום שמחת תורה - "נגילה ונשמחה בכך",

ניתנה מערכת ימים שכך צורת הביאה אל המלך. א] בראשונה באים לפניו, היינו שבאים ואומרים עבדיך אנחנו ואנו שייכים אליך, ב] בשנית מתפייסים על כל העבר, ג] בשלישית שמחים בצוותא, וכבר המליץ הגר"א הפסוק "הביאני המלך חדריו" על חג הסוכות, שזהו חג שמחתנו.

והנה ודאי יש בתרועה גם מבט של חרדה, אולם איך שיהיה ביטוי התרועה, זה ברור שענינה כשבאים לפני המלך, וכמ"ש הריעו לה' כל הארץ, היינו שבעת שבאים אל המלך מריעים לפניו, וכך דרך העולם עד היום הזה, ויש בכך גם שמחה וגם פחד, כי המלך יש בו שני אלה בהרחבה, אולם זה כבר אינו נוגע לכאן כעת.

זהו מהות התרועה, ומצאנו בחז"ל שהוא לשון רעות וידידות, וגם לשון פחד וחרדה, כי כל הדברים האלה מתקיימים בעת שבאים לפני ה'.

המלכויות והזכרונות הם תוצאה ממה שהוא יום תרועה, כי בעת שבאים לפני ה' אנו אומרים שהוא המלך ולפניו נזכרים וממנו הכל.

ועיין אבודרהם שמביא בשם הרמב"ם שעל כן יום הדין הוא בראש השנה, משום שהם ימי רחמים וסליחות והקב"ה מטה כלפי חסד, ולכן קבע את היום הדין בימים אלו, נמצא שאמרו שהוא יום תרועה פירושו שמשום שהוא יום תרועה לכן ראוי להזכר לפניו בו ביום, ואז יעלה זכרוכם לפני טובה, ובלבד שתמליכוני עליכם.

ג' לשונות בדברי חז"ל

עתה נראה שג' אופנים ההם, שבאופן הראשון ביארנו שעיקר הם הזכרונות, ובשניה שעיקר הוא המלכויות, ובשלישית שעיקרם השופרות, המה ג' משמעויות בלשונות חז"ל.

א. לשון הגמרא הוא: "ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה - בשופר".

ב. לשון התוספתא (ר"ה א,יא) הוא: "אמרו לפני [מלכויות זכרונות] ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיבא זכרוניכם לטובה, [אמרו לפני] שופרות כדי שתעלה תפלתכם בתרועה לפני".

ג. לשון הספרי (בהעלותך עז) הוא: "אני ה' אלהיכם למה נאמר, לפי שהוא אומר דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה (ויקרא כג,כד), אבל מלכות לא שמענו, ת"ל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו (במדבר כג,כא) זה שופר ומלכות. ר' נתן אומר אינו צריך, שהרי כבר נאמר ותקעתם בחוצרות הרי שופר, והיו לכם לזכרון זה זכרון, אני ה' אלהיכם זה מלכות, אם כן מה ראו חכמים לומר מלכויות תחילה ואחר כך זכרונות ושופרות, אלא המליכהו עליך תחילה ואחר כך בקש מלפניו רחמים כדי שתזכר לו, ובמה בשופר של חירות, ואין שופר אלא של חירות, שנאמי' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעיה כז,יג), אבל איני יודע מי תוקעו ת"ל והי' אלהים

בשופר יתקע (זכריה ט,יד), ועדין אין אנו יודעים מהיכן התקיעה יוצאה, זה שנאמר קול שאון מעיר וקול מהיכל קול ה' משלם גמול לאויביו (ישעיה סו,ו).".

נראה לומר, שאכן לשון הגמ' משמעו שעיקרו של יום הוא המלכות, ואומרים מלכויות וזכרונות ועל ידי השופר ממליכים ונזכרים. לשון התוספתא מוכיח שעיקרו של יום הם הזכרונות, היינו שנזכר לפני ה' לטובה, אלא שעל ידי המלכות והשופר מתקבלת התפילה ועולה לרצון לפניו. אולם לשון הספרי משמעו שעיקרו של יום הוא השופר, וחד סבר שהשופר הוא המלכות גם כן, וחד סבר שהשופר שהוא שופר של חירות, היינו שעיקרו של יום הוא הבקשה והרצון להגיע לחירות של הימים העתידיים, והמלכות והזכרון הוא כדי להגיע לכך.

הנני לאחל "לשנה טובה תכתב ותחתם(וכל אנשי ביתך)
לאלתר לחיים טובים ולשלום". שנה טובה ומתוקה. שיתמלאו
כל משאלות לבכם לטובה.